

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فرهنگ و زبانهای باستانی

موضوع پایان نامه:

کتابشناسی توصیفی اوستا به فارسی و انگلیسی از آغاز تا امروز

استاد راهنما:
دکتر زهره زرشناس

استاد مشاور:
دکتر کامران فانی

پژوهشگر:
زهره عزیزی

بهمن ماه ۱۳۸۷

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

هیأت داوران در تاریخ / /
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فرهنگ و زبانهای باستانی خانم زهرا عزیزی

تحت عنوان

عنوان

کتابشناسی توصیفی اوستا به فارسی و انگلیسی از آغاز تا امروز

به تصویب نهایی رسید.	را بررسی کردند و پایان نامه با درجه
امضاء با مرتبه علمی	۱. استاد راهنمای پایان نامه دکتر زهره زرشناس
امضاء با مرتبه علمی	۲. استاد مشاور پایان نامه دکتر کامران فانی
امضاء با مرتبه علمی	۳. استاد داور داخل گروه دکتر
امضاء با مرتبه علمی	۴. استاد داور داخل گروه دکتر
امضاء با مرتبه علمی	۵. استاد داور خارج از گروه دکتر
امضاء با مرتبه علمی	۶. استاد داور خارج از گروه دکتر

امضای مدیر گروه

بدینوسیله از همه کتابدارانی که برای تکمیل این پایان نامه یاری ام کرده اند بخصوص کتابداران پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تشکر می کنم. همچنین از آقای دکتر ایزدی بعنوان اولین استاد من در این زمینه در دانشکده زبان دانشگاه علامه طباطبایی و تمامی اساتید پژوهشگاه علوم انسانی که این رشته را به من آموختند و بخصوص خانم دکتر زرشناس به عنوان استاد راهنما و آقای دکتر فانی به عنوان استاد مشاور کمال تشکر و امتنان را دارم.

چکیده فارسی

این پایان نامه یک کتابشناسی توصیفی اوستا از آثار منتشر شده به دو زبان انگلیسی و فارسی است. در مجموع ۳۱۵ اثر را در بر می گیرد؛ که شامل ۲۱۹ جلد کتاب و ۹۷ مقاله است؛ این مقالات در ۳۰ گرامیداشت و جشن نامه و مجموعه مقالات ارائه شده است. مطالب این اثر در دو فصل ارائه شده است. فصل اول شامل فهرست موضوعی و معرفی توصیفی کتب و مقالات با موضوع اوستا است؛ که در هجده بخش گاتاها، یسناها و ویسپرد، خرده اوستا، یشتها، وندیداد، دستور زبان، واژه و واژه نامه ها، نسخ خطی اوستا و آثار گوناگون با موضوع اوستا است. فصل دوم شامل فهرستها است و مهمترین آنها فهرست آثار به ترتیب نام مولف می باشد. این پایان نامه مشتمل بر ۳۳۵ صفحه است.

فهرست مطالب

سپاسگذاری.....	۴
چکیده فارسی.....	۵
پیشگفتار.....	۸-۱۷

فصل اول

الف) فهرست موضوعی آثار اوستایی به دو زبان انگلیسی و فارسی به صورت کتاب و مقاله ۱۸-۲۰

۱-۱. گاهان.....	۲۳-۲۰
۱-۲. یسن و ویسپرد.....	۲۵-۲۴
۱-۳. خرده اوستا.....	۲۶
۱-۴. یشتها.....	۲۸-۲۷
۱-۵. وندیداد.....	۲۹
۱-۶. متون کوچک اوستایی: اوگمدنچا وئاناسک، هادخت نسک، هیریدستان و نیرنگستان.....	۳۰
۱-۷. برگزیده متون اوستایی.....	۳۱
۱-۸. دستور زبان اوستایی.....	۳۲
۱-۹. واژه و واژه نامه های اوستایی.....	۳۴-۳۳
۱-۱۰. متنها و نسخه های خطی اوستایی.....	۳۵
۱-۱۱. متنهای گوناگون پیرامون اوستا.....	۳۸-۳۶

ب) معرفی توصیفی آثار اوستایی به دو زبان انگلیسی و فارسی

۱-۱. گاهان.....	۹۹-۴۰
۱-۲. یسن و ویسپرد.....	۱۲۲-۱۰۰
۱-۳. خرده اوستا.....	۱۳۳-۱۲۳
۱-۴. یشتها.....	۱۵۱-۱۳۴
۱-۵. وندیداد.....	۱۶۶-۱۵۲
۱-۶. متون کوچک اوستایی: اوگمدنچا وئاناسک، هادخت نسک، هیریدستان و نیرنگستان.....	۱۷۳-۱۶۷
۱-۷. برگزیده متون اوستایی.....	۱۸۸-۱۷۴

- ۸-۱. دستور زبان اوستایی ۱۸۹-۲۴۹
- ۹-۱. واژه و واژه نامه های اوستایی ۲۵۰-۲۵۷
- ۱۰-۱. متنها و نسخه های خطی اوستایی ۲۵۸-۲۶۷
- ۱۱-۱. متنهای گوناگون پیرامون اوستا ۲۶۸-۳۱۱

فصل دوم

فهرستها:

- ۱-۲. فهرست آثار اوستایی به ترتیب نام مؤلف ۳۱۴-۳۲۸
- ۲-۲. فهرست منابع مقالات ذکر شده ۳۲۹-۳۳۱
- ۳-۲. فهرست منابع و مآخذ ۳۳۲
- ۴-۲. فهرست کتابخانه هایی که به آنها مراجعه شده است ۳۳۳
- ۵-۲. کویته نوشتها ۳۳۴
- ۶-۲. چکیده انگلیسی ۳۳۵
- ۷-۲. صفحه عنوان انگلیسی ۳۳۵

پیشگفتار

یکی از مهمترین خانواده های زبانهای باستانی، زبانهای هند و اروپایی است و شاخه مهمی از آن گروه زبانهای هند و ایرانی است که به دو دسته هندی و ایرانی تقسیم می شود. زبانهای ایرانی به گروهی از زبانها و لهجه ها اطلاق می شود که از جنبه ویژگیهای زبان شناختی وجوه مشترکی دارند. این زبانها از لحاظ تحول تاریخی سه دوره اصلی را طی کرده اند: ۱. دوره باستان ۲. دوره میانه ۳. دوره جدید.

دوره باستان از دورانی که نخستین آثار زبانهای ایرانی وجود دارد یعنی از زمان تألیف گاهان زردشت (سده ۱۲ تا ۱۰ ق.م) آغاز شده و در اواخر دوره هخامنشی (سده سوم ق.م) به پایان می رسد. در این دوره از دو زبان آثار مکتوب در دست است: زبان اوستایی و زبان فارسی باستان. **زبان اوستایی** کتاب دینی زردشتیان یعنی اوستا به زبان اوستایی نوشته شده و تنها اثری است که به این زبان نوشته شده است. گاهی در کتب پهلوی زبان اوستایی را زبان دینی هم نامیده اند. از زبانهای بعدی هیچکدام دنباله مستقیم و تحول یافته زبان اوستایی نیستند.

زبان اوستایی در ایرانویج سرزمینی از نواحی شرق و شمال شرق ایران، احتمالاً خوارزم یا نواحی اطراف آن رایج بوده است. دلیل این ادعا بررسی های زبان شناسی و سنجش زبان اوستایی با فارسی باستان و با زبانهای شرقی ایران در دوره میانه است. در آن زمان سلسله کوی (یا کی و جمع آن به زبان پهلوی کیان) که در اصل از سیستان بودند در ایرانویج حکومت می کردند. آخرین پادشاه این سلسله گشتاسب نام داشت که زردشت او را به آیین خود در آورد در

بخشی از اوستا بنام گشتاسب یشت زردشت چکیده ای از اصول دین خود را به وی می آموزد و در آخرین پیغامبر زردشت، زردشت برای گشتاسب دعا می کند.^۱

متنهای اوستایی در زمانهای کهن فقط بصورت شفاهی موجود بوده و روایت می شده است؛ به مرور زمان در اثر مرگ راویان و جنگها ساختار روحانی زمان فقط به بازگویی متنهای مهم بسنده می کند. با گذشت زمان زبان متنهای دینی نامفهوم مانده و روایتهای زبانی نادرست نقل می شوند، بطوری که در دوران ساسانیان متنهای اوستایی برای موبدان نیمه مفهوم و برای مردم یکسره نامفهوم بود. با رسمی شدن دین زردشتی در دوره ساسانی (۲۲۴-۶۵۱م) مجموعه متنهای مذهبی به زبان اوستایی گردآوری و تدوین شد و با خطی به نام دین دبیری یعنی خط دینی که از روی خط فارسی میانه کتابی و خط پهلوی زبوری ساخته شده بود با تلفظ موبدان اواخر دوره ساسانی ثبت گردید دین دبیری با ۵۳ و به روایتی ۴۸ نشانه الفبایی از راست به چپ نوشته می شود و یکی از دقیقترین خطوط در ثبت مصوتهای یک زبان است. به این ترتیب میان زمان نوشتن گاهان تا زمان تدوین و به نگارش در آمدن مجموعه اوستا در میان سده چهارم تا ششم میلادی، قرنهای فاصله است. مکان پیدایش این متنها هم موجب اختلافاتی شده است و گرچه اشارات جغرافیایی در اوستا بسیار کم است این اشارات دایره ای را دربرمی گیرند که از سغد و افغانستان در شرق تا سرزمینهای جنوبی دریای مازندران در غرب کشیده می شود. در یسن ۱۹ به رگا، یاری اشاره شده و محققان معتقدند ری مرکز اصلی تدوین متنهای اوستا بوده است.

از نظر ویژگیهای زبانی همه اوستا یکدست نیست. بعضی قسمتها دارای سبکی کهنه تر و از نظر دستوری، دارای زبانی است که با دستور زبان اوستا مطابقت بیشتری دارد و در بعضی بخشها

۱. زرشناس، زهره. زبان و ادبیات ایران باستان. تهران. دفتر پژوهشهای فرهنگی. ۱۳۸۲.
نیبرگ، هنریک ساموئل. دینهای ایران باستان. ترجمه دکتر سیف الدین نجم آبادی. کرمان ۱۳۸۲.

قواعد دستوری خیلی مراعات نشده است. محققان دلیل این تفاوتها را قدمت یا اختلاف لهجه می دانند.

خود واژه اوستا در متون اوستایی نیامده است و معنای آن مشخص نیست. فقط در کتابهای پهلوی ساسانی به کلمه ابستاک بر می خوریم. دانشمندان در باره معنای لغوی آن نظرات مختلفی دارند: بار تلمه آنرا به معنی ستایش، آندره آس به معنی اساس، اصل، متن اصلی و گرشویچ آنرا به معنی فرمان و دستور و دیگران به معنی قانون یا دانش یا کتاب دانش دانسته اند. اوستای امروزی کتاب مقدس زردشتیان بصورت دست نوشته و در تاریخی از سال ۶۳۷ یزدگردی (۱۲۶۸ یا ۱۲۷۸ م) به بعد استساخته شده است و تنها در حدود یک سوم کتاب اوستای دوره ساسانی است که بصورت سه کتاب بزرگ که هر یک شامل هفت بخش بزرگ یا به اصطلاح پهلوی نسک (دفتر یا باب) بوده است. این اوستای بیست و یک نسکی که براساس تعداد حروف دعای اهورنور تنظیم شده بود، تألیف عظیمی در بردارنده مطالبی از دانشهای مختلف بوده است. مؤلف دینکرد - که اثری به زبان پهلوی از سده نهم میلادی است در کتابهای هشتم و نهم این مجموعه، گزینه همه نسکهای دیرینه را آورده و تصویری از اوستای گسترده را که تا آن زمان برجا مانده بود - به ما می دهد. اوستا در دوره ساسانیان به پهلوی ترجمه و تفسیر شد که آنرا زند نامیده اند زندیستا، گاهان، ویسپرد، وندیداد، نیرنگستان و برخی بخشهای یشتها در دست است. همه ترجمه های پهلوی از یک زمان نیستند و اعتبار یکسانی ندارند. در سده های پس از اسلام موبدان بخاطر ابهام خط پهلوی، متنهای پهلوی را به خط اوستایی که صورت ملفوظ کلمه را نشان می دهد برگرداندند، که آنرا پازند می نامند.

متون اوستایی را بر اساس ویژگیهای دستوری زبان شناسانه و آموزه های بنیادی و محتوای مذهبی و قدمت زبان به دو دسته ۱. متون گاهانی و ۲. متون اوستایی متأخر تقسیم کرده اند.

متون گاهانی شامل: گاهان، یسنای هپتنگهائیتی و چهار دعای یسن ۲۷ و متون اوستای متأخر شامل: بخشی از یسنا، ویسپرد، خرده اوستا و نندیداد، یشتها و قطعات کوچک چون او گمدیچا، هیربدستان و نیرنگستان، هادخت نسک، وئانسنک، آفرین پیغامبر زردشت و گشتاسب یشت می باشد.^۲

گاهان = گاهان به معنی سرودها، قدیم ترین بخش اوستا و کهن ترین اثر ادبی ایرانی است. عده ای از دانشمندان چون توماس هاید، بار تلمه، بویس و جکسون معتقدند سراینده این سرودها خود زردشت است و کسانی چون موله و به پیروی از او Prods oktor skjaervo چنین اعتقادی ندارند.^۳

گاهان شامل ۱۷ سرود یعنی یسنهای ۲۸ تا ۳۴ و ۴۳ تا ۵۱ و ۵۳ است و در میان یسنا قرار دارد. درک معنی و مفهوم دقیق این سرودها به دلیل نا آشنایی محققان با اندیشه ها و عقاید زردشت همچنین زبان شعر و وجود چندین معنی برای هر واژه و مشکلات دستوری ممکن نیست بطوریکه می توان سرودها را به صورت های مختلفی ترجمه کرد بدون اینکه بتوان یکی را بر دیگری ترجیح داد.

شعر گاهانی از نظر ساختمان شباهتهایی به اشعار ودایی دارد. هر سرود دارای بندهایی است و هر بندی ابیاتی با تعداد ثابتی هجا دربردارد.

گاهان شامل پنج بخش است، هر بخش را یک ها، (بازمانده واژه اوستایی هائیتی) می نامند. نام این بخشها نخستین کلمه هر ها، است. ۱. اهنود = یسن ۲۸ تا ۳۴، ۲. اشتود = یسن ۴۳ تا ۴۶، ۳. سپتمد = یسن ۴۷ تا ۵۰، ۴. و هوخستر = یسن ۵۱، ۵. و هشتویشت = یسن ۵۳.

^۲. تفضلی، احمد. تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام. به کوشش ژاله آموزگار. تهران سخن. ۱۳۷۶.

^۳ Skjaerv ϕ , prods oktor. Zarathustra : First Poet –Sacrificer. Paitimana: Essays in honour of Hans Peter Schmidt

یسنا هپتنگهاتی = شامل یسن های ۳۵ تا ۴۱ به نثر است و قدیمی ترین بخش اوستا پس

از گاهان است.

یسنا = معنی لغوی آن پرستش و نیایش است. بطور کلی یسنا ۷۲ نیایش است که با حذف

گاهان و یسنای هپتنگهاتی ۳۸ نیایش می شود. این نیایش ها در زمان اجرای مراسم دینی، توسط

دو روحانی با عنوان زوت وراسپی در حین اجرای مراسم تهیه هوم مقدس خوانده می شود.

در یسن ۱ تا ۸ به ذکر ایزدانی می پردازند که برای شرکت در مراسم فرا خوانده می شوند.

یسن ۹ تا ۱۱ را هوم یشت می نامند.

یسن ۱۲ و ۱۳ در واقع شهادت نامه زردشتی است.

یسن ۱۴ تا ۱۸ دعاهایی در برگیرنده نام ایزدان است.

یسن ۱۹ تا ۲۱ بغان یشت می نامند و تفسیر سه دعای: اهنونور، اشم وهو و ینگهها تام است.

یسن ۲۲ تا ۲۶ دعاهایی در برگیرنده نام ایزدان است.

یسن ۲۷ متن سه دعای ذکر شده در بالا است.

یسن ۴۲ ستایش عناصری است که در آیین یسنا بکار می رود.

یسن ۵۲، در ستایش اشه (= راستی) است.

یسن ۵۴ متن دعای آریما ایشیو است.

یسن ۵۵ در ستایش گاهان است.

یسن ۵۶ درخواست توجه ایزدان است.

یسن ۵۷ سروش یشت نام دارد.

یسن ۵۸ در ستایش نماز است.

یسن ۵۹ تکرار دعاهای ۱۷ و ۲۶ است.

یسن ۶۰ دعاهایی برای اقامتگاههای راستکاران است.

یسن ۶۱ مدح سه دعای ذکر شده در بالا و آفرینگان دهمان است.

یسن ۶۲ در ستایش آتش است.

یسن ۶۳ تا ۶۹ دعایی که در حین فراهم کردن آب تقدیس شده خوانده می شود، می باشد.

یسن ۷۰ تا ۷۲ در بر گیرنده مجموعه ای از دعاهاست.

ویسپرد = ویسپرد همراه یسنا و در مراسم دینی نوروز و گاهنبارها خوانده می شود. معنی

لغوی آن همه ردان یا سروران است. شامل ۲۴ کرده یا بخش است.

خرده اوستا یا اوستای کوچک = شامل دعاهای کوتاه برای مردم عادی است. تدوین

آنرا به آذرباد مهر سپندان موبدان موبد زمان شاپور دوم ساسانی (۳۰۹ تا ۳۷۹ م) نسبت می دهند.

که شامل پنج نیایش به نام خورشید و مهر و ماه و آب و آتش، گاه ها یعنی دعاهای پنج هنگام از

شبانه روز، سی روزه دعاهای ایزدانی سی روز ماه به نام آنهاست و آفرینگان، شامل آفرینگان

(همان دعاهایی برای روان در گذشته، آفرینگان گاهان دعاهایی که در پنج روز آخر سال و

آفرینگان گاهنبار دعاهای مراسم گاهنبار و آفرینگان ریتوین یعنی دعایی که در آغاز و پایان

تابستان خوانده می شود، می باشند.

یشتها = معنی لغوی آن پرستش و نیایش است و شامل سرودهایی در ستایش خدایان قدیم

ایرانی همراه با اسطوره ها و افسانه های این خدایان است و در واقع انعکاسی از عقاید قدیم ایرانی

و هندو ایرانی است که با عقاید زردشت تلفیق شده اند.

در مجموع ۲۱ یشت وجود دارد که عبارتند از :

۱. هرمزد یا اورمزدیشت = در ذکر اسماء اهورامزدا است.

۲. هفت امشاسپند یشت = در ستایش امشاسپندان است.

۳. اردیبهشت یشت = در ستایش اردیبهشت امشاسپند و دعای ایریما ایشیو است.

۴. خرداد یشت

۵. آبان یشت = در ستایش اردوی سوراناهیتا ایزد بانوی آبها است.
۶. خورشید یشت = در ستایش خورشید است.
۷. ماه یشت = در ستایش ماه است.
۸. تیشتر یشت = در ستایش ستاره تیشتر، ایزد باران است، ظهور آن نوید بخش فرود آمدن باران است.
۹. درواسپ (=گوش) یشت ایزد بانوی مسئول تندرستی اسبان است.
۱۰. مهریشت = در ستایش مهر، ایزد پیمان است که وظیفه حفظ سرزمینهای ایرانی بر عهده اوست و سرور جنگجویان است.
۱۱. سروش یشت = در ستایش سروش ایزد نظم و انضباط و شرح قدرت او و همکارانش یعنی مهر و اشتاد و اشی است.
۱۲. رشن یشت = در ستایش رشن ایزد عدالت و انواع ور(آزمایش دینی) است.
۱۳. فروردین یشت = در ستایش فروهرها یا فروشی هاست که ارواح نگهبان آدمی هستند.
۱۴. بهرام یشت = در ستایش بهرام ایزد پیروزی است.
۱۵. ویو (=رام) یشت = در مدح ویو ایزد فضا است.
۱۶. دین (=چیستا) یشت = در ستایش چیستا ایزد بانوی راه و سفر است که هدایت کننده به راه راست در دو جهان است.
۱۷. اشی (=ارد) یشت = در ستایش ایزد بانوی ثروت و برکت است.
۱۸. اشتادیشت = در باره فره ایرانی و غلبه آن بر دیوان گوناگون و کشورهای غیر ایرانی است.
۱۹. زامیاد (=خره، کیان) یشت = در ستایش فره کیانی است.
۲۰. هوم یشت = در ستایش هوم.

۲۱. وند یشت = در ستایش ستاره وند یا نسر واقع از همکاران تیشتر است.

یشتها به بخشهایی تقسیم می شوند که اصطلاحاً کرده نامیده می شوند. یشتها از نظر ادبی قابل توجه هستند. همچنین منظوم و دارای نظم هجایی هستند.

وندیداد = صورت قدیم تر این واژه ویدیوداد به معنای قانون جدایی و دوری از دیوان است. این بخش از اوستا تنها نسک اوستای دوره ساسانی است که بصورت کامل بدست ما رسیده است. وندیداد مجموع قوانین طهارتی و گناهان و جرائم و تاوان آنهاست که شامل ۲۲ فرگرد یا فصل است. در ضمن آن داستان جمشید و داستان کوشش اهریمن برای فریب زردشت هم آمده است. وندیداد غلطهای دستوری دارد و این نشان می دهد که متنی متأخر است.

هیربدستان و نیرنگستان = هیربدستان: مربوط به تحصیلات و مطالعات هیربدی و وظائف و تکالیف آنهاست، نیرنگستان شرح قوانین آیینهای دینی و چگونگی برگزاری آنها است.

هادخت نسک = متنی شامل سه قطعه است اولی درباره اهمیت و اعتبار دعای اشم وهو و قطعه دوم و سوم در باره سرنوشت روان پس از مرگ است.

اوگمدیچا = متنی شامل ۲۹ جمله اوستایی با موضوع مرگ است. احتمالاً دعایی بوده که پس از آفرینگان، پیش از سحرگاه چهارمین روز پس از مرگ، به یاد متوفی می خوانده اند.

وئاناسک = مجموعه کوچکی از قطعات اوستایی است که از وندیداد و فرهنگ اویم و منابع دیگر نقل شده اند.

آخرین پیغامبر زردشت = شامل دعایی از زبان زردشت برای گشتاسب است. **وشتاسپ (گشتاسب) یشت**. متنی که در آن زردشت چکیده ای از اصول دین خود را به گشتاسب می آموزد و بعد وظایف شاه نسبت به روحانیان و حمایت او از دین و رعایا مطرح شده است. لغتها و جمله های اوستایی همچنین در فرهنگ اویم، شایست نشایست، پرسشنها، وجرکرد دینی، روایات فرنیغ سروش و غیره آمده است.

آموزش رشته فرهنگ و زبانهای باستانی در ایران از دوره کارشناسی ارشد شروع شده و دانشجویان با زمینه های علمی متفاوت و با ویژگی مشترک عشق به ایران وارد این رشته می شوند و با منابع محدودی این دوره کوتاه را سپری می کنند و در نهایت با منابع مختلف و تلاشهایی که در طول سالها در این زمینه صورت گرفته است نا آشنا می مانند. هدف از انتخاب موضوع کتابشناسی پر کردن بخشی از این خلاء در حد بضاعت بوده است و آن معرفی تحقیقات و آثار نوشته شده به دو زبان انگلیسی و فارسی با موضوع اوستا و ترسیم دامنه تلاش نویسندگان مختلف در این زمینه بوده است. از آنجا که این اثر یک کتابشناسی توصیفی بوده است عملاً آثاری که در دسترس نویسندگان نبوده حذف شده است؛ بعلاوه چون لازمه استفاده از این آثار موجود بودن آن لاقفل در کتابخانه های بزرگ تهران بوده است، معرفی آن ها مفید فایده هم نبوده است، چون در دسترس محقق ایرانی نیستند.

مکان دستیابی به کتاب مورد نظر هم معرفی شده است به طوری که آثاری که مکانی در آنها ذکر نشده در کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی، یافته شده اند و در مابقی آثار هم در پایان اطلاعات کتاب شناختی، کتابخانه ای که اثر مذکور را داشته معرفی شده است.

دامنه آثار معرفی شده در محدوده چند کتابخانه اصلی شهر تهران از جمله: کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی، بنیاد دایر المعارف اسلامی، کتابخانه مجلس ۲، انجمن ایران شناسی فرانسه در ایران، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران بنیاد ایران شناسی و کتابخانه مینوی بوده است؛ موجودی کتابخانه فرهنگستان زبان که اقدام به خرید کتابخانه شخصی دکتر تفضلی نموده اند به دلیل انتقال از ساختمان مرکزی به ساختمان احداث شده در اتوبان حقانی تهران و بخاطر بسته بندی بودن کتابها و آماده نبودن برای استفاده مراجعه کنندگان، قابل معرفی نبود. بخش عمده کتابخانه مینوی هم به استثناء چند کتاب به کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتقل شده است.

در این اثر تلاش کرده ام در مجموع اثری کاربردی و جدید ارائه کنم. همه مطالب پایان نامه در دو فصل ارائه شده است فصل اول فهرست موضوعی و فصل دوم شامل فهرستها است. در معرفی آثار ابتدا به معرفی مشخصات کتاب شناختی اثر پرداخته و سپس دامنه تلاش نویسندگان و

ریز مطالب کتاب را آورده ام بطوری که محقق مراجعه کننده به این اثر در گام اول از مراجعه مستقیم به کتاب اصلی بی نیاز است و می تواند منابع و ماخذ مورد نیاز برای تحقیق خود را با استفاده از محتویات ارائه شده انتخاب کند و با استفاده از پیش زمینه موجود، اثری جامعتر و کاملتر ارائه کند.

در این کتابشناسی برای دسترسی سریع مراجعه کننده دو فهرست ارائه شده است: ۱. معرفی آثار با فهرست موضوعی به ترتیب اهمیت بخشهای مختلف اوستا در دو بخش انگلیسی و فارسی و ترتیب آنها به پیروی از تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام دکتر احمد تفضلی صورت گرفته است. ۲. فهرست براساس نام نویسنده به ترتیب حروف الفبا در دو بخش انگلیسی و فارسی صورت گرفته است.

فهرست موضوعی در ابتدا و فهرست نویسندگان در انتها بعد از متن اصلی ارائه شده است. آثار معرفی شده در دو بخش هستند: ۲۱۹ کتاب ۹۷ مقاله که در ۳۰ گرامیداشت و یادنامه و جشن نامه ها و مجموعه مقاله های اساتید این رشته ارائه شده اند، فهرست منابع این مقالات در پایان ارائه شده اند. در مورد سایر مقالات چون عملا حرفی بیش از اطلاعات کتابشناسی های موجود نداشتم از ادامه تکرار آنها خودداری کرده ام.

تعداد آثار موجود بصورت موضوعی بدین شرح است:

گاهان ۹۲، یسن و ویسپرد ۲۸، خرده اوستا ۱۸، یشت ها ۲۱، ونیدداد ۱۸، متون کوچک ۱۰، متون برگزیده ۱۰، دستور زبان ۱۷، واژه و واژه نامه ۲۰، نسخ خطی اوستایی ۳۱، متون گوناگون با موضوع اوستا ۵۱ اثر میباشد.

آثار موجود به دو دسته هستند، ترجمه و تالیف؛ من نتوانستم تفکیک کنم که چند درصد این آثار غربی، هندی و فارسی است، زیرا نمی دانستم اثر ترجمه شده را به مولف یا به مترجم نسبت دهم. در نهایت نتیجه این بود: تفاوت فاحشی در کمیت برخلاف کیفیت آثار غربی و هندی نبود، ولی آثار فارسی ضعیف بودند و آثار موجود اغلب یا ترجمه است و یا آثار موبدان زردشتی است و اثر علمی انتقادی و تفسیری نادر است. علاوه بر آن کتابخانه های بزرگ ما آثار اخیر منتشر شده را ندارند و ما از حاصل تحقیقات اخیر محروم هستیم.

فصل اول

فهرست موضوعی

Anklesaria, B,T. <i>The Holy Gathas of Zarathustra.</i>	۴۱
Bailey, H,w. Yasna 53. مقاله	۴۱
Bode , D,F,A- Piloo, Nanavutty. <i>Songs of Zarathushtra , the Gathas.</i>	۴۱
Carnoy ,A ,J. <i>The Character of Vohumanah and Its Evolution in Zoroasrianism.</i> مقاله.....	۴۱
Casartelli , L ,C . <i>Avestan "Urvan" Soul</i> مقاله	42
Chatterjee, J, M. <i>The Ethical Conception of the Gatha.</i>	43
Chatterjee, J, M. <i>The Gatha or the Hymn of Atharvan Zarathushtra.</i>	43
Chatterjee, J, M. <i>The Hymns of Atharvan Zarathushtra.</i>	39
Chatterjee, J, M. <i>The Messageo f the Gatha as Reflected in the39 Masnavi Of Moulana Jalal-ud-din Rumi.</i>	44
Dadachanji, F, K. <i>Light of the Avesta and the Gathas.</i>	44
Darmesteter, J. <i>Haurvatat and Ameretat.</i>	45
Dastur, L. <i>Interpretation of Zarathustras Gathas.</i>	45
Duchesne- Guillemin, J- Translated from the French:Henning, M. <i>the Hymns of Zarathustra.</i>	46
Duchesne- Guillemin. <i>Yasna45 and the Iranian calendar.</i> مقاله	46
Guthrie, k,s. <i>The Hymns of Zoroaster, the Gathas.</i>	46
Guthrie, k,s. <i>The Hymns of Zoroaster usually called the Gathas.</i>	46
Guthrie, k,s. <i>The life of Zoroaster in the words of his own Hymns.</i>	49
Haug, M. <i>Alecture, On an Original speech of Zoroaster (yasna 45), With Remarks on his age.</i>	51
Henning , M- Duchesne- Guillemin, J. <i>The Hymns of Zarathustra.</i>(گ.)	
Humbach, H. <i>The Gatha of Zarathushtra and the other old Avestan Text.</i> ۵۱	
Humbach, H. <i>The Heritage of Zarathushtra, a New Translation Of His Gathas</i> 52	
Inslar, S. <i>The Gathas of Zarathustra.</i>	53
Irani, D,J. <i>The Divine Songs of Zarathustra.</i>	53
Jackson, A, W, W. <i>Khshathra Vairyra one of the Zoroastrian Arch angels.</i> مقاله	54

Kanga, Sorabji, Naoroji. <i>The Apparent Contradiction in The Accounts Of GeusUrvan's Complaint in the Gathas and in the Bundahishn With Reference to the world-soul of plato.</i> مقاله	54
Kanga, Sorabji, Naoroji. <i>The Doctrine of Dualism in the Gathas.</i> مقاله	54
Kanga, Sorabji, Peshotanjee. <i>Metrical version of the Gathas in English.</i>	54
Khabardar, Ardeshir, Famji. <i>New Light on the Gathas of Holy Zarathushtra.</i> 55	
Khandalvala, N,D. <i>The Names of Ahura Mazda.</i> مقاله	57
Kuiper, F,B, J. <i>On Yasna 30.7C</i> مقاله	57
Lentz ,Wolfgang. <i>Yima and Khvarenah in the Avestan Gathas.</i> مقاله	58
Lommel, Herman. <i>The Gatha- Strophe : Yasna 45,9</i> مقاله.....	58
Madan, D, M. <i>Study of the Gathas , part I: The Gatha Ahunavaiti.</i>	58
Mills, L, H. <i>A Dictionary of the Gathic Language of the ZendAvesta Being vol: 3 of a Study of the five Zarathushtrian Gathas</i>	58
Mills , L, H. <i>The Gathas of Zarathushtra in Metre and Rhythm</i>	58
Mills , L, H. <i>The Hymns of Zoroaster for familiar use.</i>	59
Mills , L, H. <i>The Literal wording of the Gathas.</i> مقاله.....	59
Mills , L, H. <i>A Study of Yasna I</i>	59
Mills , L, H. <i>Yasna I in Sanskrit Equivalentents</i>	60
Mills , L, H. <i>A Study of the Five Zarathushtrian Gathas.</i>	60
Mills , L, H. <i>Yasna XXVIII as Avesta and Veda.</i>	61
Mills , L, H . <i>The Zend-Avesta, Gathas, Yasna, Vispared, AFringans (پسن)....</i>	
Monna, M,C. <i>The Gathas of Zarathustra</i>	62
Poure Davoud, E –Irani. <i>Holy Gathas, Zarathushtra the prophet of Ancient Iran</i>	62
Punegar, Kh, E. <i>The Gathas, Translated and Summarised.</i>	63
Punegar, Kh, E. <i>Interpretation of Yesna Ha 38.5</i> مقاله.....	63
Punegar, Kh, E. <i>Interpretation of Yesna 44 (XLIV)</i> مقاله	63
Punegar, Kh, E. <i>Yasna XLVI (46)</i> مقاله.....	63

Rabadina, Framji. <i>The Gathas of Za-ra-thush-tra</i>	63
Rogers, Alexander. <i>Mazdayasnian Hymns</i>	64
Rustomjee , framroz. <i>The Philosophical, Spiritual and Ethical Interpretation of the Gathas of Holy Zarathushtra in English</i>	64
Schmidt, Hanns peter. <i>Association Technique an Symmetrical Structure in the Composition of Yasna 47.</i> مقاله.....	64
Schmidt, Hanns peter. <i>From the Meaning of Yasna 33</i>	64
Schwartz, Martin. <i>Encryptions in the Gathas: Zarathushtra's variations on the Theme of Bliss.</i> مقاله.....	65
Schwartz, Martin. <i>Gathic compositional History, Y29, and Bovine Symbolism.</i>	66
Sethna, T, R. <i>The Teachings of Zarathushtra the prophet Iran on How to think and succeed in life</i>	66
Shaked, Shaul. <i>"Mind" and "power" in the Gathas.</i> مقاله.....	68
Skjoervo, prodsocor. <i>Zarathustra, First Poet-Sacrificer</i> مقاله.....	68
Smith, M,W. <i>Studies in the Syntax of the Gathas of Zarathushtra Together with Text, Translation of Notes</i>	68
Spencer, H,S. <i>Are the Gathas Prevedic ? and the Age of Zoroaster</i>	70
Taraporewala, I, J, S. <i>The Divine Songs of Zarathushtra</i>	70
Taraporewala, I, J, S. <i>The Gathas of Zarathushtra</i>	72
Thomas, E,J. <i>Strabo and the Ameshaspandas.</i> مقاله.....	73
West , E, W. <i>Transliteration and Translation of the Pahlavi version of Yasna XXXII, the Fifth chapter of the First Gatha.</i> مقاله.....	74